

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 рр.

м. Київ, Україна

СИСТЕМИ РУБОК І ЛІСОВІДНОВЛЕННЯ У РЕКРЕАЦІЙНИХ ЛІСАХ ЖИТОМИРЩИНИ

*А.В. Вишневський, В.М. Турко,
кандидати сільськогосподарських наук,
Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир, Україна*

У лісгосподарських частинах зелених зон лісів та інших населених пунктів, де не заборонено проведення лісовідновних рубок, домінуючим способом їх проведення залишаються суцільнолісосічні рубки, котрі не передбачають збереження підросту та інших компонентів лісового середовища, із послідоючим штучним їх лісовідновлення, хоча діючі правила віддають перевагу проведенню складних систем рубань, а саме поступових, вибіркових і комбінованих із використанням природного потенціалу для лісовідновлення, збереженням едафічної цілісності та стійкості екосистеми до рекреаційного навантаження.

У переважній більшості у рубку відносяться стиглі та перестійні деревостани, котрі в оптимальному функціональному стані відносяться для рекреаційного використання із високою їх екологічною стійкістю, естетичними, санітарно-гігієнічними та захисними функціями. На їх місці утворюються зруби, котрі захарашені порубочними рештками, а у подальшому лісові культури, які є обмеженими за видовим складом і, у своїй більшості, є непридатними для рекреаційного навантаження у перші класи віку свого розвитку.

Проведені дослідження на дослідних об'єктах передбачали встановити можливість відновлення лісових екосистем природним шляхом, скорочуючи при цьому період відновлення рекреаційної стійкості лісових ділянок і виявити лімітуючі фактори, котрі впливають на процес лісовідновлення.

Випробування проведення складних систем рубок (поступових, вибіркових і суцільних) із збереження попереднього поновлення головних порід у деревостанах, котрі географічно розташовані у межах населених пунктів Житомирщини, показало, що за достатньої кількості підросту, рівномірному розміщенню його на ділянці, якісному життєздатному стані, можливо досягти його збереження на

рівні 60-80%. Дослідження засвідчило, що незалежно від систем рубок, збереженість підросту значною мірою залежить від технологічних схем розробки лісосіки, а також якості виконання лісосічних робіт. Тому всі роботи виконуються згідно технологічних карт і при упорядкованому пересуванні лісозаготівельної техніки у межах лісосіки.

У подальшому процес лісовідновлення протікає досить строкато і залежить від багатьох факторів, котрі необхідно враховувати при формуванні нового покоління лісу. У перші роки після рубки відпад відбувається через механічні пошкодження збереженого підросту, а також у зв'язку зі змінами мікрокліматичних і ґрунтово-гідрологічних факторів на лісосіках і зрубках. Особливо суттєво змінюється температура поверхні ґрунту на зрубках, котра може досягати 45-50°C, що майже у 2 рази є вищою, порівняно із контролем (не вирубана ділянка) – 27-29°C. Для складних систем рубок такі відмінності є менш строкатими, і температура збільшується в 1,3-1,5 рази. Різко змінюється і радіаційний баланс, так на об'єктах суцільних рубок він зростає у 15-16 рази, тоді як при поступових і вибіркових у 4-6 разів порівняно із контролем.

Загальнофізичні властивості ґрунту на ділянках, де не проводилось трелювання деревини змінюються несуттєво. Зміни характерні для площ, де відбувається пересування лісозаготівельної техніки. У таких місцях твердість збільшуються в 1,6-2,2 рази. Вміст гумусу зменшується в 1,4-2,6 рази, що обумовлено знесенням, або переміщенням верхнього шару ґрунту. При заготівлі деревини по сніговому покриву такі зміни виражені значно слабше.

Після адаптаційної фази підросту після рубок, на процес формування деревостану часто вирішальними факторами є пошкодження ослабленого підросту ентомошкідниками і хворобами. Досить негативний вплив проявляють другорядні породи, кущова і трав'яна рослинність. Негативний впливносять домашні і дикі тварини, а також антропогенне навантаження. У різних умовах, на дослідних об'єктах, ці фактори діють як опосередковано, так і системно із різною швидкістю.

Виявлення особливостей таких взаємодій дає можливість розробити комплекс заходів по формуванню біологічного потенціалу лісової екосистеми із збереженого підросту з врахуванням специфіки рекреаційних лісів, спрямованих на відновлення їх естетичних і санітарно-гігієнічних властивостей у найкоротші терміни.